

Yunanlı Öğrencilerin 1999-2011 Yılları Arası Türk-Yunan İlişkilerine ve Türkiye'nin AB Üyeliğine Bakışı: Thessaly Üniversitesi Örneği¹

*Greek Students View on Turkish-Greek Relations and
Turkey's EU Membership Between 1991-2011: The
Example of Thessaly University*

Seda ÇANKAYA*

ÖZ

Yunanistan, 1999'a kadar Türkiye'nin AB üyeliğini ve birlikten gelebilecek mali yardımları veto ederek Türkiye'nin AB sürecinde en önemli engellerden biri olmuştur. Aynı zamanda bu döneme kadar Yunanistan'ın "düşmanımın düşmanı, benim dostumdur" politikasıyla hareket ederek gerçekleştirmeye çalıştığı politikaları iki ülke ilişkilerinin gelişmesine engel olmuştur. Özellikle 1999 yılından Abdullah Öcalan'ın Yunanistan'ın Kenya Büyükelçiliği'nde yakalanması ile yeniden gerginleşen ilişkiler, Dışişleri Bakanları İsmail Cem ve Yorgo Papandreu'nun karşılıklı gerçekleştirdikleri diyalogla yumuşama sürecine girmiştir. Bu süreç sonrasında ise Yunanistan, Türkiye'nin AB üyeliği önünde ki veto siyasetini desteğe dönüştürmüştür.

Tüm bunlar ışığında makalede; Türkiye ve Yunanistan'ın 1999-2011 yılları arasında ilişkileri öğrencilerin fikirleri alınarak değerlendirilmeye çalışılacaktır. AB'nin ilişkilerdeki rolü nedir? 1999 sonrasında Yunanistan'ın Türkiye'nin AB üyeliği önündeki engeli nasıl ve neden desteğe dönüşmüştür? Sorularına cevap bulmaya çalışılacaktır. Bu sebeple Yunanistan'ın Türkiye'nin AB üyeliğine bakışının analizini yapmak ve Türkiye-Yunanistan arasındaki mevcut sorunlarını değerlendirmek amacıyla Yunanistan'ın Volos şehrinde yüz yirmi öğrenciye anket yöntemi uygulanmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Türk-Yunan İlişkileri, AB, Türkiye, Yunanistan

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi Yıl:2016 Cilt:19 Sayı:1 ss.69-88 **Makale Gönderim Tarihi:** 16/03/2016 - **Kabul Tarihi:** 30/03/2016

¹ Bu makale 2011 Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında kabul edilen tezden çıkarılmıştır.

* Uzman, Selçuk Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü. sedacankaya@selcuk.edu.tr

ABSTRACT

Until 1999, Greece, has been one of the most important obstacle during Turkey's EU process by vetoing Turkey's EU membership and the possible financial aid from EU. At the same time, until this period Greece has hampered the development of relations between the two countries by implementing the policy of "the enemy of my enemy is my friend" to realize its own policies. Especially after the capture of Abdullah Ocalan at Greece Embassy in Kenya in 1999, once again the relations got real tense which later on came to the softening process of mutual dialogue with the efforts made by foreign ministers George Papandreou and Ismail Cem.

In the light of all this, the aim of this article, Turkey and Greece relations will evaluate to get students opinion between 1999-2011. What is the role of the EU in these relations? After 1999 how and why Greece's barrier before Turkey's EU membership has turned into support for it? These questions will be find answer.

•

KEYWORDS

Turkish- Greek Relations, EU, Turkey, Greece

GİRİŞ

Yunanistan 1830 yılında kuruluşundan itibaren Türkiye'yi tehdit olarak algılamakta, “düşmanımın düşmanı benim dostumdur” prensibiyle Türkiye karşıtı faaliyet gösteren terör örgütlerine destek vermektedir. Bu anlamda ilk olarak Ermeni Gizli Örgütü'ne destek vermiş, en son olarak ise PKK terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ı kendi Kenya büyükelçiliğinde saklaması olayı gerçekleşmiştir. Bu olay neticesinde Yunanistan uluslararası arenada tepki ile karşılanarak, Türkiye ile ilişkileri savaşın eşine gelmiştir.

Türk-Yunan ilişkileri ve mevcut sorunların çözümüne ilişkin çabalar, Yunanistan'ın 1981 yılında AB'ye üye olması ile farklı bir boyut kazanmıştır. Türkiye ve Yunanistan arasındaki uyuşmazlık konularına kalıcı bir çözümün bulunabilmesi için gerçekleştirilmeye çalışılan diyalog bir boyutuyla Türkiye'nin AB ile yürütmekte olduğu tam üyelik görüşmelerine bağlı olarak etkilenmiştir. AB, Yunanistan'ın birliğe üyeliğine kadar Türk-Yunan ilişkilerinde taraf olmama yaklaşımını sergilemiştir. Ancak Yunanistan'ın 1981'de AB'ye üye olması ister istemez birliğin sergilemiş olduğu tarafsızlık politikasını sarsmıştır. Bunun sonucu olarak Yunanistan da birlik içinde söylemlerini ön plana çıkartan bir yaklaşım sergilemiştir. Ayrıca AB, uzunca bir süre Türkiye'nin birliğe üyelik taleplerine Yunanistan'ın veto tehdidini öne sürerek karşı çıkmıştır. Yunanistan'ı kendi Türkiye politikasının aracına dönüştürmüştür. Aynı şekilde Yunanistan'da Türkiye ile ilgili sorunlarda AB'yi bir taraf haline getirerek AB'yi Türkiye ile ilişkilerinde bir araç olarak kullanmıştır.

1999 Helsinki Zirvesinde Yunanistan'ın Türkiye'nin AB üyeliği konusundaki vetosunu geri çekmesiyle Türkiye'nin adaylığı kesinleşmiş aynı zamanda da Ege ve Kıbrıs sorunlarının çözümü de bu süreç içerisine alınmıştır. Türkiye ve Yunanistan ilişkileri Türkiye-AB ilişkilerinin bir parçası haline gelmiştir.

Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde 1999 sonrası yumuşama dönemi ve Yunanistan'ın Türkiye'nin AB üyeliğini veto siyasetinden vazgeçmesi ile geleneksel nokta son dönemdeki yaşanan gelişmelerin anlaşılması açısından dikkate değer önem arz etmektedir.

Bu anlamda Türk Yunan ilişkileri ve Yunanistan'ın Türkiye'nin AB üyeliğine bakışı konusunda yapılan anket çalışmasıyla Yunanistan'daki öğrencilerin düşüncelerine başvurulması bu konuda güncel ve somut bir örnek olması açısından önemli olacaktır. Aynı zamanda çalışmanın yazım aşamasında

Yunanistan'da bulunmanın katkısı ülkede Türkiye algısının anlaşılması açısından faydalı olmuştur.

1. TÜRK-YUNAN İLİŞKİLERİ TARİHSEL ÇERÇEVE

Ortak tarihi bir geçmişe sahip olan Yunanistan ve Türkiye aynı zamanda Ege Denizi'nin karşılıklı kıyılarını paylaşmaktadırlar. Coğrafi olarak komşu olan fakat tarihi geçmişin ve bunun getirdiği güvensizliğin hala etkisini gösterdiği Türk-Yunan ilişkileri çok yönlü bakış açısını gerekli kılmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altında yaşayan Yunan halkı Türkler için birlikte barış içinde bir arada yaşadıkları fakat daha sonra dış güçlerin etkisiyle düşman haline geldikleri bir ülke olarak görülürken, Yunanlılar için ise bu beraberlik tarihteki karanlık dönemi teşkil etmekte ve bir daha yaşanması arzulanan bir dönem olarak görülmektedir. Yunanistan'ın bağımsızlığını, bugünkü çağdaş Türkiye'nin kökeni olarak gördüğü Osmanlı İmparatorluğu'na karşı verdiği savaşla kazanması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin de, temelde İngiltere'nin desteğiyle Anadolu'yu işgal etmiş, Yunan ordularını yenerek kurulması, iki komşu ülkenin birbirlerine karşı mevcut bakış açılarını olumsuz yönde etkilemekte ve iki ülke arasında bugünlere kadar gelen güvensizliğin temellerini oluşturmaktadır (Ünay, 2007). Bu yüzden ortak olumsuz paylaşımların çokluğu ve iki taraf arasındaki güvensizlik bir türlü çözülemeyen sorunları da beraberinde getirmiş, muhtemel çözümünü de zorlaştırmıştır.

Türkiye ve Yunanistan arasında birçok sorundan bahsetmek mümkündür: Kıbrıs, azınlıklar, ege denizi sorunları (adaların silahlardan arındırılması, kıta sahanlığı, karasuları, fir hattı) ve Yunanistan'ın Türkiye aleyhine terör örgütüne verdiği destek sorunların başlıcalarıdır. Bu sorunların her birinde meydana gelen sıcak bir gelişme diğer sorunları da çıkmaza sokma potansiyeli göstermektedir.

Türkiye ve Yunanistan'ın yaklaşık beş yüz yıllık ortak tarihlerinde uzlaşmanın istisna, düşmanlığın ise sürekli olarak görülmesi, AB'nin ilişkilere yön vermesiyle başka bir boyuta taşınmıştır (Karluk, 1999). Yunanistan siyasi bir kaygı ile AB'ye tam üyeliğin ülkeyi ABD etkisinden uzaklaştıracağını düşünerek yönünü çevirmiştir (Hellenic Republic Embassy of Greece, 2005)

Yunanistan ve ardından Türkiye'nin AET'ye (Avrupa Ekonomik Topluluğu) başvuruda bulunmaları, yeni kurulan ve o zamana kadar hiçbir önemli gelişme sağlamamış olan kuruluşa bir anlamda saygınlık kazandırmıştır

(Karluk, 1999). AB her ne kadar Türkiye-Yunanistan arasındaki sorunlara karşı yaklaşımında tarafsızlığını korumaya çalışsa da bunu başaramamış, Yunanistan'ın da çabalarıyla bu sorunlar AB'nin de sorunu haline gelmiştir. Özellikle Kıbrıs sorununda AB'nin adeta taraf olarak gösterilmesi ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin AB'ye üye olmasıyla birlik içinde elde ettiği veto yetkisi Türkiye'nin birliğe üyeliğini giderek çıkmaza sürüklemiştir(Çınar, 2010). Bu bağlamda sorunlardan en çok dikkat çekenini hala çözülemeyen Kıbrıs sorunu olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. AB'ye üye olan Yunanistan bu anlamda hep Türkiye'den bir adım önde olmuş ve her fırsatta bu avantajdan faydalanmayı bilmiştir. Nitekim 1999'a kadar Türkiye'nin AB üyeliğini veto ederek engellemeyi başarmıştır (Oran, 2001; Coşkun, 2004:198).

Türk-Yunan ilişkilerinin geçmişine baktığımızda, tüm sorunlara rağmen, istisna da olsa belli dönemlerde uzlaşmanın sağlandığı görülmektedir. 1930'da başlatılan Venizelos-Atatürk dönemi, 1959 Karamanlis-Menderes uzlaşması ve A. Papandreu ile Özal arasında ki daha kısa süren Davos tecrübesi gösterilebilir. Fakat bu uzlaşma dönemleri her iki ülke kamuoyunda da yeterli desteği görememiş ve liderlerin kişisel çabaları üzerine kurulu olduğundan sonrasında devam ettirilememişlerdir (Heraclides, 2002).

Türkiye ve Yunanistan'ın zaten çok iyi olmayan ilişkilerinin krize doğru sürüklenmesi 1999 Şubatı'nın üçüncü haftasında gerçekleşmiştir. 16 Şubat 1999'da Türkiye'de terör faaliyetlerinde bulunan Kürt lider Abdullah Öcalan'ın güvenlik güçlerince Yunanistan'ın Kenya Büyükelçiliğinde yakalanması sonucunda Yunanistan ve Türkiye Kenya da ki krize odaklanmıştır (Economist, 1999). PKK lideri Öcalan'ın Kenya büyükelçiliğinde saklanması ve bunun da ortaya çıkması sonucunda büyük endişe duyan Yunanistan olayın daha da büyümesinden endişelenmiştir (Ayman ve Sönmezoğlu, 2003). Öcalan, yakalanmasının ardından yapılan sorgularda Yunanistan'ın PKK'ya silah, eğitim kampı ve roket sağladığını itiraf etmiştir (Huggler, 1999). Kriz, zaten ince iplerle bağlı olan Türk-Yunan ilişkilerini çok ağır biçimde sarsarak, ilişkilerdeki gerginliği had safhaya çıkarmıştır (Black, 2001;1; Grigoriadis, 2003).Yunanistan adeta terörü desteklerken suçüstü yakalanmış,imajı uluslararası arenada özellikle de AB içinde zarar görmüştür (Grigoriadis, 2003; Coşkun, 2004;204).

Öcalan bunalımının ardından Yunanistan'da Dışişleri Bakanlığına Papandreu'nun getirilmesi Türkiye ile ilişkilerini olumlu yönde etkilemiştir. Dönemin Dışişleri Bakanı İsmail Cem ve Yunanlı meslektaşısı Papandreu'nun başlattığı uzlaşma çalışmalarına istinaden karşılıklı olarak ziyaretlerde

bulunmuş ve düşük politika konularında ikili anlaşmalar imzalamışlardır. Bu anlaşmalar turizm, kültür, çevre, ticaret, çok yönlü işbirliği, organize suçlar, yasa dışı göç, uyuşturucu trafiği ve terörizmle ilgilidir. Bu düşük politika konularında yapılan anlaşmalar, iki ülke tarafından pozitif ve sağlam ikili ilişkilerin inşa edilmesi için temel olarak algılanmıştır (Dokos ve Tsakonas, 2003;16)

İkili ilişkilerde meydana gelen bu olumlu ivme 1999 yılının Ağustos ve Eylül aylarında her iki ülkede de meydana gelen depremler ile hız kazanmıştır. Kamuoyunun da yaşanan bu acı tecrübeye karşılıklı olarak duyarlılıklarını göstermeleri yumuşamanın önceki dönemlere göre daha kalıcı olmasını sağlamıştır. Deprem iki ülke halkının da ilişkilere olan algısını olumlu yönde etkilemiştir. 1999 sonlarında gerçekleştirilen Helsinki zirvesinde Yunanistan, Kıbrıs Rum Yönetiminin 2004 yılında AB'ye üye olabileceğinin garantisini almış ve Türkiye ile yaşanan yumuşamanın da etkisi ile Türkiye'nin AB üyeliği önündeki veto siyasetinden vazgeçerek Türkiye'nin Birliğe üyeliğinin savunucusu olmuştur. Böylece Yunanistan Euro'yu kullanın AB'nin 12. üyesi olmuş ve Simitis'in en büyük hedeflerinden birini gerçekleştirmiştir. Yunanistan ulusal ve Avrupa çıkarları pahasına Türkiye ile ilişkilerini düzeltmeye çalışmış ve bu politikaları çerçevesinde Türkiye'nin AB'ye girmesini desteklemiştir (Κύρτσος, 2009)

Yunan yazar Thanos Veremis'e göre, Helsinki Zirvesi'nde Yunanistan'ın AB konusunda vetosunu kaldırması Türkiye için büyük bir şans olarak görülmüştür. Bunun doğrultusunda da bazı siyasi kesimler Türkiye'nin AB yolunda vetosunun kaldırılmasına karşılık Yunanistan'ın bazı şeyler talep etmesini istemiştir. Diğer siyasi kesim ise Türkiye'nin AB'ye üye olmasıyla birlikte, iki ülke arasında ekonomik ilişkilerin de artacağını düşünmüştür (Βερέμης, 2003).

2. YÖNTEM

Çalışmanın amacı, 2009-2010 döneminde Yunanistan'daki öğrencilerin iki ülke arasındaki sorunlara bakışını, öğrencilerin Türkiye'nin AB üyeliği konusundaki görüşlerini öne çıkarırken hangi kilit öğelerin Türkiye'nin üyeliğine destek ya da karşıtlık konusunda belirleyici olduğunu incelemektir. Bu anlamda anket Yunanistan'ın Volos şehrinde bulunan Thessaly Üniversitesi öğrencilerine uygulanarak elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Yunanistan, Türkiye için hem uzun tarihi geçmişi olan hem coğrafi olarak Ege denizinin iki tarafını oluşturan, hem de dış politikalarını yönlendirilmesi

açısından önemli olan bir ülkedir. Ayrıca iki ülkenin arasındaki sorunların çokluğu, her yönüyle sürekli gündemde kalma özelliğini göstermektedir. Bu anlamda 1999 sonrası süreç Türkiye Yunanistan ilişkileri açısından önemli bir dönemi oluşturmaktadır. Nitekim bu tarihten sonra iki ülke arasındaki işbirliğinden söz edilmiş, Yunanistan Türkiye'nin AB üyeliği konusunda vetosunu geri çekmiştir. Bu anlamda 1999 sonrası sürecin daha iyi anlaşılması ve Yunanistan da yaşayan öğrencilerin fikirlerinin araştırılması için uygulanan anketin Yunanistan'daki algıyı anlamamız için faydalı olacağı düşünülmüştür.

Ankete katılan öğrencilerin %57,5'i erkeklerden, %42,5'ini ise kadınlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin %79'luk kısmı 18-22 yaş arası öğrencilerden, % 11'lik kısmı 22-26 yaş arası öğrencilerden, %10'luk kısmı ise 26-30 yaş arası öğrencilerden oluşmaktadır.

Çalışmanın evreni Yunanistan'ın Volos şehrinde bulunan Thessaly Üniversitesi öğrencileridir. Üniversite de 7000 öğrenci eğitim görmektedir. Örnekleme ise tarih, ekonomi, inşaat mühendisliği, sınıf öğretmenliği, arkeoloji, bilgisayar mühendisliği, şehir planlama bölümlerinde okuyan ve 120 kişiden oluşan Thessaly Üniversitesi öğrencileridir. Anketler 2009-2010 eğitim-öğretim döneminde uygulanmıştır.

Çoğu Yunanistan'ın diğer şehirlerinden gelen Yunan öğrencilerin oluşturduğu Thessaly Üniversitesinde yapılan anket Türkiye Yunanistan ilişkileri konusunda algının anlaşılması konusunda fikir verecektir.

Elde edilmiş verilerin analiz edilmesi ve değerlendirilmesi aşamasında "SPSS"(Statistical Package for Social Science 17.0) analiz programı kullanılmıştır.

Veri toplama yöntemi olarak anket yönteminin seçilmesinin en önemli sebebi istenilen verilere en hızlı şekilde ulaşmayı sağlayan bir teknik olmasıdır. Anket çalışması düzenlenirken anket tekniği ile ilgili kapsamlı araştırma yapılmıştır. Anket soruları oluşturulurken konuyla alakalı geniş kaynak taraması yapılmış, kaynaklar incelenmiş ve konuyu kapsayıcı sorular seçilmiştir.

Ankette yer alan 30 soruya verilebilecek cevaplar; (1) Kesinlikle Katılıyorum, (2) Katılıyorum, (3) Katılmıyorum ve (4) Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde derecelenmiştir. "Fikrim yok" ifadesi öğrencilerin geneli tarafından tercih edilebileceği düşünüldüğünden şıklarda yer verilmemiştir. Bir soru ise çoktan seçmeli olarak hazırlanmış, şıklarda verilen ifadelerden uygun görülen şıkkın işaretlenmesi istenilmiştir.

Anket üç kısımdan oluşmaktadır. Giriş kısmında ankete başlamadan önce okunması gereken bilgilendirme kısmı bulunmaktadır. Burada araştırmanın amacı, ne amaçla kullanılacağı anlatılarak, öğrencilerin vereceği cevapların önemine dikkat çekilmiştir. Birinci kısımda öğrencilerin kişisel özelliklerini (cinsiyet, yaş)belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. İkinci kısımda ise Türkiye ve Yunanistan arasındaki sorunlar, Yunanistan'ın Türkiye'nin AB üyeliğine bakışı, Yunanistan'daki ekonomik krizin yansımaları konusunda fikir verebilecek 31 sorudan oluşan anket kısmı yer almıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde anket sorularına verilen yanıtları değerlendirilmesi yapılacaktır. Ankette yer alan sorular “Türk-Yunan İlişkilerine Yönelik Algılamalar”, “İlişkileri Etkiyen Faktörlere Yönelik Algılamalar”, “Sorunlara Yönelik Algılamalar, Yunanistan'ın AB'ye Yönelik Algılamaları”, “Türkiye'nin AB üyeliğine Yönelik Algılamaları” başlıklarıyla sınıflandırılarak analiz edilmiştir.

Tablo 1: Türk-Yunan İlişkilerine Yönelik Algılamalar

Değerlendirme Soruları	Değerlendirme			
	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1999 sonrasında iki ülke arasındaki yumuşamanın nedeni, iki ülkede farklı zamanlarda meydana gelen depremlerdir.	51,26	14,29	26,05	8,40
Türkiye tarafından 14-15 Mayıs 2010'da gerçekleştirilen Atina ziyareti, ilişkiler için olumlu bir adımdır.	62,18	10,08	17,65	10,08
Silahlanmanın iki ülke arasında karşılıklı olarak azaltılmasını uygun buluyorum.	34,17	38,33	19,17	8,33
Ülkeler arasında vizelerin kaldırılmasını olumlu buluyorum.	71,43	13,39	12,5	2,68
Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı politikaları başarılıdır.	29,41	5,04	52,10	13,45
Türkiye'yi, Yunanistan'ın yanında dost ülke olarak görüyorum.	26,21	4,20	54,62	15,97
Türk-Yunan ilişkilerinin önümüzdeki yıllarda daha da gelişeceğine inanıyorum.	46,67	10	37,5	5,83

Türkiye ve Yunanistan arasında işbirliği, savunulması kolay gerçekleştirilmesi ise zor olmuştur. 1930'larda ve 1950'lerde gerçekleştirilmeye çalışılan işbirliği çabaları başarılı olamamış ve etkili işbirliği çabaları ancak 1999'larda gerçekleştirilmiştir. 1999'da iki ülkede farklı zamanlarda meydana gelen depremlerle hız kazanan iyi ilişkiler birçok alanda işbirliğini de beraberinde getirmiştir. Bu bölümde yer alan soruların cevaplarına bakıldığında, depremin ilişkilerdeki yumuşamanın önemli sebebi olduğu öğrencilerin çoğu tarafından ortak görüş olarak verilmiştir.

Yunanistan'daki ekonomik krizin tırmandığı 14-15 Mayıs 2010 tarihinde Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, bakanlar ve bir grup iş adamı tarafından iki ülke arasında işbirliğini geliştirmek amacı ile gerçekleştirilen Atina ziyareti öğrencilerin çoğu tarafından önemli bir adım olarak görülmüştür. Sonuçlardan anlaşıldığı gibi iki ülke arasında gerçekleştirilmeye çalışılan diyalog ortamı, karşılıklı güveni tesis edecek girişimlerin önünü açmak ve uzun vadede karşılıklı tehdit algılarını belirgin bir biçimde değiştirmek açısından önemli bir görüşme olmuştur. Öğrencilerin çoğu tablodan da anlaşılacağı gibi silahların azaltulmasını, karşılıklı vizelerin kaldırılmasını uygun bulmaktadır. Yunanistan ve Türkiye arasında karşılıklı ziyaretlerin hem hükümetler arası seviyede hem de vatandaşlar seviyesinde olmasından dolayı vizelerin kaldırılması konusu öğrencileri olumlu görüşünü almıştır.

Yunanistan, Türkiye politikalarında 1996 yılında Kostas Simitis'in iktidara gelmesi ile büyük dönüşüm yaşayarak milliyetçi söylemlerden uzak bir siyaset izleyeceğini açıklamıştır. Yunanistan'ın Kostas Simitis ile değişen Türkiye politikası, sonrasında değişen hükümetlerde de çok fazla değişikliğe uğramamış, Türk-Yunan ilişkilerinde diyalogun önemini vurgulamıştır. Türk düşmanlığı değil, Türk dostluğu seçimlerde ön plana çıkan yaklaşım olmuştur. Yunanistan'ın Türkiye politikasının sorgulandığı soruda öğrencilerin yarısından fazlası bu politikaları başarılı bulmadığını söylemektedir.

Türkiye'yi Yunanistan'ın yanında dost ülke olarak görüyorum" ifadesiyle yaşanan bu olumlu gelişmelerin öğrenciler üzerinde etkisi öğrenilmeye çalışılmıştır. "Dost" ifadesinden her ne kadar geçmişte yaşanan uyuşmazlıkları önyargıları silebilecek bir anlam beklenmese de, en azından yumuşamanın öğrenciler üzerindeki etkisinin hissedilmesi açısından önemli bir ifade olabileceği düşünülmüştür. Fakat sonuçlara baktığımızda algının bu yönde olmadığı görülmüştür. Bu ifadeye katılanların oranı %29,41 ile sınırlı kalmış, %70,59'u ise katılmamıştır. Sonuçlar, Türk-Yunan ilişkilerinde yönetimlerin karşılıklı güveni tesis edecek girişimlerde bulunsalar ve dostluk mesajları

verseler bile toplumsal algıların değişmesi için ciddi bir zamana ihtiyaç olduğunu göstermektedir. 1999 sonrası gelişmeler her ne kadar halk tabanında da yumuşamayı temsil etse de, iki ülke toplumları arasında birbirleri ile ilgili olarak var olan olumsuz algılar değişmeden “düşman”dan dost” algısına geçiş söylemlerinin gerçekçi olmadığını göstermektedir. Oranlar, Yunanistan toplumunun genel algısını temsil etmemektedir; fakat sınırlı bir alan da olsa öğrencilerin algısı konusunda fikir vermesi açısından önemlidir.

1999 sonrasında iki ülke arasında başlayan yumuşama sürecinin geleceğine ilişkin öğrenci görüşlerine bakıldığında öğrencilerin çoğu ilişkilerin daha da artacağını belirtmişlerdir.

Tablo 2: İlişkileri Etkileyen Faktörlere Yönelik Algulamalar

Değerlendirme Soruları	Değerlendirme			
	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
İki ülke arasındaki uyuşmazlık konuları üzerinde süren iletişimsizlik ve çözümsüzlük iki ülke arasında güvensizliğe neden olmaktadır.	63,56	24,58	11,2	0,85
Türk-Yunan ilişkilerini etkileyen en önemli faktörlerden biri tarihi birikimdir.	66,83	14,17	15,00	5
Türk-Yunan ilişkilerini etkileyen en önemli faktörlerden biri üçüncü aktörlerdir.	49,17	17,5	29,17	4,17

Türkiye ve Yunanistan arasındaki sorunlara bir çözüm bulunmasını engelleyen etkenlerin başında tarihin yol açtığı güvensizlik gelmektedir. Türk-Yunan ilişkileri ele alınırken iki tarafında paylaştığı güvensizlik dikkate alınmalıdır.

Öğrencilere sorulan Tablo 2’deki sorulara bakıldığında, iki ülke arasındaki iletişimsizlik ve çözümsüzlüğün güvensizliğe sebep olduğuna büyük bir kısmı katılmıştır. Bu da teoriyle uygulamanın paralelliğini göstermektedir. İki ülke arasındaki sorunların çokluğu ve halen de çözümsüzlüğün devam etmesi komşu iki ülke arasında artması beklenen olumlu ilişkileri daha da çıkmaza sokmaktadır. Sorunların temeli güvensizliğin getirdiği psikolojik arka planda yatmaktadır.

Yunanistan ile Türkiye arasında günümüze kadar devam eden hatta birçok sorunun da kaynağını oluşturan tarihi süreç, Volos'daki öğrencilerin %80'lik bir kısım tarafından kabul edilmiştir. . Bu durum Türk-Yunan ilişkilerinde tarihi geçmişin ilişkilere yön verdiğini ve teoriyle uygulamanın örtüştüğünü bize göstermektedir.

Türk-Yunan ilişkilerinde üçüncü aktörlerin müdahalesi hemen hemen her alanda kendini göstermiştir. İlişkilere müdahil olan üçüncü aktörler, özellikle krizlerin tırmanmasını önlemek açısından önemli rol oynamasına rağmen bu müdahale her zaman tarafsız olmamış kimi zaman diğer taraf aleyhinde seyir etmiştir. Özellikle Yunanistan, kuruluşundan bu yana başta AB olmak üzere üçüncü aktörler tarafından destek görmüş, Türkiye ile sorunlarına üçüncü aktörleri taraf olarak göstererek çözümü kendi lehine çevirmek istemiştir. Bu da, Türkiye'nin Yunanistan karşısında elini zayıflatmıştır.

Türk-Yunan ilişkilerinde ABD etkisine baktığımızda ABD içindeki Yunan lobilerinin bu anlamda başarılı olduklarını görmekteyiz (Kona, 2007). ABD de yaşayan 2 milyon kadar Rum, Atina'ya siyasal karar verme sürecini etkileme olanağı sunmaktadır (Aksu, 2001:130).

Bu anlamda Yunan lobisi ABD'nin Türkiye ile ilgili kararlarında sık sık kendini göstermektedir. Bunun en etkili örneğini 1974'te ABD'nin Türkiye'ye uyguladığı ambargoda görmek mümkündür (Uslu, 2000). Yunan lobilerinin olumsuz etkisinin yanı sıra, ABD'nin iki ülke arasında ki sorunların çatışmaya dönüşmesine de engel olduğu dönemler de olmuştur. Bunun en tipik örneği, 1996 yılında Türkiye ve Yunanistan'ın İmia/Kardak adacıkları yüzünden savaşmalarının önlenmesinde görülebilir. Yine 1997 de Madrid'te yapılan NATO Zirvesinde iki ülkenin güven artırıcı tedbirlerin alınmasında etkili olmuştur (Kirişçi ve Çarkoğlu, 2004: 36)

Öğrencilerin bu konudaki görüşlerinin sorgulandığı bir diğer soruda üçüncü aktörler Türk-Yunan ilişkilerini etkileyen en önemli faktörlerden biri olarak görülmüştür.

Tablo 3: Sorunlara Yönelik Algılamalar

Değerlendirme Soruları	Değerlendirme			
	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Türk-Yunan ilişkilerindeki en önemli sorun Kıbrıs Sorunu'dur.	65,83	17,5	15,83	0,83
Türk-Yunan ilişkilerindeki en önemli sorun Azınlıklar sorunudur.	15	4,17	65,83	15
Türk-Yunan ilişkilerinde en önemli sorun Ege denizine ilişkin sorunlardır.	44,17	22,5	25,83	7,5
Sorunlara yönelik atılan adımları, çözme girişimlerini yeterli buluyorum.	52,5	39,17	7,5	0,83

Türkiye ve Yunanistan arasında geçmişten bu yana iyi ilişkiler kurulmasına engel olan birçok sorundan bahsetmek mümkündür. Bunlardan belki de en önemli, en karmaşık ve çözümsüzlüğün diğer sorunların çözümünü de engellediği sorunun Kıbrıs sorunu olduğunu söylemek yanlış olamayacaktır.

Nitekim Tablo 3'te, "Türk-Yunan ilişkilerindeki en önemli sorun Kıbrıs Sorunu'dur." ifadesiyle öğrencilerin bu konudaki algılamaları ölçülmüştür. Katılımcıların % 81,33'ü katılmış, % 16,63'ü ise katılmamıştır Türk-Yunan ilişkilerinde en önemli sorunlardan biri olan Kıbrıs Sorununun algılanışı Volos'ta okuyan öğrenciler tarafından da önemli olarak görülmüştür. Nitekim Kıbrıs iki ülke arasındaki diğer sorunları etkileme potansiyeli taşımaktadır.

Türk-Yunan İlişkilerindeki bir diğer sorun olan Azınlıklar Sorununa ilişkin öğrenci görüşleri şaşırtıcıdır. Sonuçtan da anlaşıldığı gibi Yunanistan da ki öğrenci algısı Azınlıklar sorununun ilişkilerde önemli bir sorun olmadığı yönünde yoğunlaşmıştır.

Ege denizine ilişkin sorunların öneminin ölçüldüğü diğer bir soruda öğrencilerin %66,67'ı katılmıştır. Öğrencilerin Türkiye ile Yunanistan arasındaki sorunların hangisini daha önemli gördüklerinin araştırılması için sunulan son üç soruda, bu soru diğer soruyla çelişmektedir. Önce belirtilen Kıbrıs'ın en önemli sorun olduğunu düşünüyorum ifadesindeki oranlar buradakinin fazla çıkmasına rağmen o ifadeye işaretleyenlerin bu ifadeyi de işaretlemiş oldukları açıktır. Sorunların önemine ilişkin öncelik sıralaması konusunda zorluk yaşanmıştır

Türkiye ve Yunanistan arasındaki uzun yıllardan beri devam eden sorunlar iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde hala önemli bir engel olarak varlığını devam ettirmektedir. İki ülkenin de çıkarlarının birbirine ters düşmesi sorunların çözümünü zorlaştırmaktadır. Her ne kadar 1999 sonrası geliştirilmeye çalışılan diyalog ortamı birçok alanda kendini hissettirse de sorunların çözülmesi için gereken girişimlerden uzak kalmıştır.

Bu anlamda “Sorunlara yönelik atılan adımları, çözme girişimlerini yeterli buluyorum” ifadesiyle öğrencilerin Türkiye ve Yunanistan arasında ki sorunlarda gerçekleştirilmeye çalışılan diyalog ortamının yeterli bulup bulmadıkları sorgulanmıştır. Buna göre öğrencilerin %91,67’si katılırken, %8,33’ü ise katılmamıştır. Son dönemlerde sorunlara ilişkin politikaların çözümden uzak olması, öğrenci görüşleri ile çelişmektedir.

Tablo 4: Yunanistan’ın AB’ye Yönelik Algılamaları

Değerlendirme Soruları	Değerlendirme			
	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
AB’ye ve kurumlarına güveniyorum.	35	7,5	36,67	20,83
AB’nin yeni üyeleri de birliğe katarak genişlemesinden yanayım.	42,37	5,93	33,9	17,8
Yunanistan AB’ye üye olması sayesinde kendisini güvende hissetmektedir.	44,17	14,17	30,83	10,83
AB sizin için ne ifade etmektedir?	43,97	12,7	28,45	15,52

1981 yılında siyasi gerekçeler ön planda tutularak AB’ye üye olarak kabul edilen Yunanistan birlikten ekonomik ve siyasi avantajlar elde etmiştir. Birlikten aldığı ekonomik fonlar ekonomisinin kalkınmasında etkili olmuştur. Nitekim Yunanistan özellikle son dönemde yaşanan kriz neticesinde birlikten yardım almayı başarmıştır.

Fakat AB’nin Yunanistan’a ekonomik ve siyasi olarak katkılarına rağmen öğrencilerde birliğe karşı güvensizlik olduğu görülmektedir. Nitekim “AB’ye ve kurumlarına güveniyorum” ifadesine öğrencilerin 42,5’i katılmış, %57,5’i ise katılmadığını belirtmiştir. Sonuçlardan öğrencilerin çoğunluğu AB’ye ve kurumlarına güven konusunda sorun yaşamakta olduğunu göstermektedir.

“AB’nin, yeni üyeleri de birliğe katarak genişlemesinden yanayım.” ifadesinde sonuçlar birbirine yakındır. AB’nin genişleme siyasetinden yana olanlar %48,3’lük bir kısmı oluştururken, %51,7’lik kısım ise genişleme taraftarı değildir. AB’nin Yunanistan’daki ekonomik krizden sonraki durumu yeni üyeleri bünyesine katmasının zor olduğu, bu durumun daha önce de ifade ettiğimiz gibi, Türkiye’nin üyeliğini de tehlikeye soktuğu açıktır.

Yunanistan 1981 yılında AB ye üye olmasından itibaren birlikten ekonomik ve siyasi kazançlar da elde etmiştir. İç politikada sağlam bir demokrasi kurulmuş; Dış politika da ise kendi politikalarını AB’yi arkasına alarak gerçekleştirmeye fırsatı yakalamıştır (Kırbaki, 2011). Nitekim Türkiye ile olan Kıbrıs ve Ege sorunlarına AB’yi de taraf yaparak istediği şekilde yönlendirmeyi başarmıştır. Kısacası Yunanistan AB’ye üyeliği sayesinde kendini güvende hissetmekte ve bu avantajını çok iyi kullanmaktadır.

Tablo 4’te “Yunanistan AB’ye üye olması sayesinde kendisini güvende hissetmektedir” ifadesine öğrenciler de destek vermiştir. Öğrencilerin %58,34’ü katılmış, %41,66’si ise katılmamıştır. Öğrencilerin çoğu AB sayesinde Yunanistan’ın kendini güvende hissettiğini doğrulamaktadır.

AB üyesi olan Yunanistan diğer AB ülkelerine nazaran AB’den ekonomik olarak en çok yardım alan ülkedir. Bu anlamda Tablo 4’te “AB sizin için ne ifade etmektedir.” sorusuna verilen yanıtlar şaşırtıcı değildir. Öğrencilerin % 43,97 si, AB’nin imajının “Ekonomik ve Sosyal Refah”, % 12,07’si “Demokrasi ve Hukuk’un Üstünlüğü”, %28,45’ i Kültürel Çeşitliliği , %15,52’si ise “Barış ve Kardeşliği” ifade ettiğini belirtmişlerdir.

Tablo 5: Yunanistan'ın Türkiye'nin AB Üyeliğine Yönelik Algılamaları

Değerlendirme Soruları	Değerlendirme			
	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Türkiye'nin AB üyesi olabileceğini düşünmüyorum.	33,33	17,5	40,83	8,33
AB'nin Türkiye'nin üyeliğine çekinceli yaklaşmasının sebebi Müslüman olmasından kaynaklanmaktadır.	27,73	9,24	43,7	19,33
AB'nin Türkiye'nin üyeliğine çekinceli yaklaşmasının sebebi nüfusunun fazla olmasından kaynaklanmaktadır.	27,73	9,24	43,7	19,33
AB üyeliği Kıbrıs sorununun çözümüne bağlıdır.	43,33	36,67	17,5	2,5
Yunanistan'daki ekonomik kriz, Türkiye'nin AB üyeliğini olumsuz yönde etkileyecektir.	18,33	1,67	55	25
AB, Türk-Yunan ilişkileri konusunda tarafsız davranmaktadır.	40,83	9,17	40,83	9,17

Yunanistan, 1999 yılına kadar Türkiye'nin üyeliğini reddederek üyelik önündeki önemli engellerden biri olmuştur. 1999 yılındaki Helsinki Zirvesinde ise bu veto siyasetinden vazgeçerek Türkiye'nin AB üyeliğinin destekçisi olmuştur. Öğrencilerin bu konudaki algısının ölçüldüğü "Türkiye'nin AB üyesi olabileceğini düşünmüyorum" ifadesine öğrencilerin %50,83 katılırken %49,17'si katılmamıştır. Sonuçlardan da anlaşıldığı gibi AB'nin genişlemesine sıcak bakmayan öğrenciler, Türkiye'nin AB üyeliği konusunda da olumsuz görüşe sahiptirlerdir.

Türkiye'nin 1959'da üyelik için başvurmasıyla başlayan AB süreci birçok engelle takılmıştır. Bir kısmına göre AB, Hıristiyan kulübü olduğu için Müslüman bir Türkiye'yi üyeliğe almakta çekinceli yaklaşmakta, bir kısmına göre nüfusunun fazla olmasından, bir kısmına göre ise Avrupa kurallarına uyum sağlamamasından kaynaklanmaktadır.

Yunanlı yazar Kotsiaros'a göre; AB vatandaşlarının çoğunluğunun aksine Yunan kamuoyu için dini kimlik ile ilgili kanıtlar önemli bir rol oynamamaktadır. Yunanistan'ın dinin rolünün baskın olduğu muhafazakâr bir

toplum olduğunu; fakat yine de Yunan kamuoyunun Türkiye'nin üyeliğine bakışı dini öğelerden kaynaklanmadığını belirtmektedir (Kotsiaros, 2009:75).

Yunanlı öğrencilerin bu konuda algısına baktığımızda ise teoriyle pratiğin uygunluğu görülmektedir. Tablo 5'te görüldüğü gibi, "AB'nin, Türkiye'nin üyeliğine çekinceli yaklaşmasının sebebi Müslüman olmasından kaynaklanmaktadır" ifadesine, %36,97'si "Katılıyorum" %63,03'ü ise "Katılmıyorum" demiştir. Türkiye'nin AB üyeliğine engelin dini öğelerin olmadığı görüşü öğrencilerin yarısından fazlası tarafından paylaşılmıştır.

Bir diğer soruda "AB'nin Türkiye üyeliğine çekinceli yaklaşmasının sebebi nüfusunun fazla olmasından kaynaklanmaktadır" ifadesine verilen sonuçlar ele alınmıştır. Buna göre katılanların oranı, 68,33, katılmayanların oranı ise %31,67'dir. Burada da hemen hemen bir önceki ifadeyle aynı sonuçlarla karşılaşılmış, öğrencilerin bazılarının iki ifadeyi de aynı yanıtlar verildiği görülmüştür. AB'nin Türkiye'nin üyeliğine çekinceli yaklaşma konusundaki algısı AB üyesi olan Yunanistan'daki öğrencilere de yansımış bu konuda öncelik sıkıntısı yaşanmıştır.

Türkiye'nin AB üyeliğe kabul edilmemesinin nedeninin anlaşılması için sunulan diğer bir ifade de, Tablo 5'te, "AB'nin Türkiye üyeliğine çekinceli yaklaşmasının sebebi Avrupa kurallarına uyum sağlamadığından kaynaklanmaktadır" ifadesidir. Buna göre %84,03'ü katılıyorum derken, %15,97'si katılmıyorum demiştir. Sonuçlara göre Türkiye'nin AB'ye girememesinin nedenlerinden biri olarak gösterilen Avrupa kurallarına uyum sağlamadığı düşüncesi Yunanlı öğrencilere göre nüfusunun çok olması ve Müslüman bir ülke olmasından daha büyük engel olarak görülmektedir.

Tablo 5'te Türkiye'nin AB üyeliği Kıbrıs sorununun çözümüne bağlıdır ifadesine %80 i katılmış, %20'si ise katılmadığını belirtmiştir. Sonuçlara göre yüksek oranda Türkiye Kıbrıs sorununu çözerse ancak AB'ye üye olabilir düşüncesi hâkimdir.

Yunanistan'da 2010 yılı Şubat yılında görülen ve hala etkisini devam ettiren ekonomik kriz AB için endişe kaynağı olmuş, Euro'yu tehdit eder hale gelmiştir. Yunanistan'daki krizin Türkiye'ye etkisi ise Türk-Yunan ilişkilerinden ziyade Türkiye'nin AB ile ilişkilerini etkilemesi açısından önem arz etmiştir (Erdurmaz, 2010).

1999 Helsinki zirvesinde Yunanistan'ın vetosunu kaldırması ile AB üyeliği yolunda önemli bir aşama kaydeden Türkiye, Yunanistan'daki krizin

etkisiyle, üyeliği yeniden tehlikeye girmiştir. Euro'nun tehdit altında olduğu bir dönemde Türkiye'nin AB üyeliğini öncelikleri arasına koymayacağı açıktır. Komşu da ki kriz son dönemde Türkiye'nin AB üyeliğini tehlikeye atan önemli etkenlerden biri olmuştur.

Bu anlamda anketten ortaya çıkan ilginç sonuçlardan biri de Tablo 5'te "Yunanistan'daki ekonomik kriz, Türkiye'nin AB üyeliğini olumsuz yönde etkileyecektir" ifadesine verilen yanıtlardır. Açıkça söylenmesi mümkün olan Yunanistan da ki krizin Türkiye'nin AB üyeliğine olumsuz etkisi anket sonuçlarına farklı yansımıştır. Katılanların oranı %20'lik bir kısmı oluştururken, %80'lik kısım katılmadığını belirtmiştir.

Tablo 5'te AB'nin Türkiye-Yunanistan ilişkilerine tarafsız olup olmadığı sorgulanmış, sonuçlar ise ilginç bir biçimde eşit çıkmıştır. Öğrencilerin %50 si bu ifadeye katılırken %50'si katılmamıştır.

SONUÇ

Türk-Yunan ilişkilerinin temeli uzun tarihi geçmişe dayanmaktadır. Yunanistan kurulduktan sonra büyük ülküsü olan "Megali İdea"yı gerçekleştirmeye çalışmıştır. Yunanistan'ın bu politikaları günümüze kadar süregelen Türkiye politikasının oluşmasında etkili olmuştur. Yunanistan özellikle dışarıdan tehdit algıladığı durumlarda Türkiye ile yakın ilişkiler kurmuş, herhangi bir tehdit olmadığı durumlarda ise Türkiye'ye karşı yayılcı politikalar yürütmüştür.

Yunanistan-Türkiye ilişkileri ve Yunanistan'ın Türkiye'nin AB üyeliğine bakışının ölçülmesine yönelik bu çalışmadan çıkarılan sonuçlar, her ne kadar 1999 yılında meydana gelen depremlerin katkısıyla halkın desteğini alan işbirliği ve diyalogu geliştirici yaklaşımlara rağmen iki ülke arasındaki güvensizliğin hala önemli bir faktör olarak varlığını devam ettirdiğini göstermektedir.

Nitekim 1999'dan itibaren ilişkilerde kat edilen gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin ancak sınırlı bir kısmı, %30'u, Türkiye'yi dost ülke olarak görmektedir. Sonuçlar, iki ülke arasındaki sorunların kalıcı çözümü için karşılıklı güven temin edici adımların atılmasının önemini bir kez daha ortaya çıkarmıştır. İlişkilerdeki gerginliğin azaltılması için iki ülke de karşılıklı olarak çıkarlarını uzlaştırmaya çalışmalı ve verecekleri ödünleri saptamalıdır. Türkiye ve Yunanistan'ın uzun tarihi geçmişi göz önüne alındığında sorunların kısa süre içerisinde çözülemeyeceği unutulmaması yerinde olacaktır.

Yunanistan-Türkiye ilişkileri ve Yunanistan'ın Türkiye'nin AB üyeliğine bakışının ölçülmesine yönelik alan araştırmasından elde edilen bulgular şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerin %66'si 1999'da iki ülke de farklı zamanlarda meydana gelen depremleri, ilişkilerdeki yumuşamanın sebebi olarak görmektedir.

- Öğrencilerin %85'i Türkiye ile Yunanistan arasındaki vizelerin kaldırılmasına olumlu bulmaktadır.

- Öğrencilerin %66'sı Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı politikalarını başarılı bulmamaktadır.

- Öğrencilerden %71'i Türkiye'yi hala Yunanistan'ın yanında dost bir ülke olarak görmemektedir. Sonuçlardan anlaşıldığı üzere iki ülkede 1999 sonrası gözlenen olumlu havanın Yunan kamuoyunda derinleştiğini söylemek güçtür. Anket her ne kadar sınırlı bir alanda uygulanmış olsa da Türkiye'ye karşı devam eden güvensizlik ve önyargının tamamen ortadan kalkmadığı konusunda fikir vermektedir.

- Öğrencilerin %80'i Türk-Yunan ilişkilerini etkileyen en önemli faktörün ortak tarihi geçmiş olduğunu düşünmektedir.

- Türk-Yunan ilişkilerinde üçüncü aktörlerin müdahalesi dikkate değer önem arz etmektedir. Nitekim öğrencilerin %66,67'si üçüncü aktörlerin ilişkileri etkileyen önemli bir faktör olduğunu doğrulamaktadır.

- Öğrencilerin %81'i Türkiye ve Yunanistan arasındaki en önemli sorunun Kıbrıs sorunu olduğunu düşünmektedir.

- Yunanistan-Türkiye ilişkileri ve Yunanistan'ın Türkiye'nin AB üyeliğine bakışının ölçülmesine yönelik bu çalışmadan çıkarılan sonuçlar, her ne kadar 1999 yılında meydana gelen depremlerin katkısıyla halkın desteğini alan işbirliği ve diyalogu geliştirici yaklaşımlara rağmen iki ülke arasındaki güvensizliğin hala önemli bir faktör olarak varlığını devam ettirdiğini göstermektedir. Nitekim 1999'dan itibaren ilişkilerde kat edilen gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin ancak sınırlı bir kısmı, %30'u, Türkiye'yi dost ülke olarak görmektedir. Sonuçlar, iki ülke arasındaki sorunların kalıcı çözümü için karşılıklı güven temin edici adımların atılmasının önemini bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

KAYNAKÇA

- Aksu, Fuat (2001), *Türk-Yunan İlişkileri, İlişkilerin Yönelimini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir İnceleme*, Stratejik Araştırma ve Etütler Milli Komitesi (SAEMK) Yayınları, Ankara
- Black, Jochua (2001), “Greek Diplomacy and the Hunt for Abdullah Öcalan” *Princeton University School of Public &International Affairs*, <http://www.princeton.edu/research/cases/greekdiplomacy.pdf>, 10.05.2010
- Coşkun, B. Demirtaş, (2004), “Değişen Dünya Dengelerinde Türk-Yunan İlişkileri”, (Der: İ. Bal), *21.Yüzyılda Türk Dış Politikası*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Çınar, Yusuf (2011), “AK Parti İktidarı ve Kıbrıs Sorunu”, *Tuiç, (Türkiye Uluslararası İlişkiler Çalışmaları)*, <http://www.tuicakademi.org/index.php/yazarlar1/80-yusuf-cinar-tum-yazilari/751-ak-parti-iktidari-ve-kibris-sorunu>,10.03.2011.
- Dokus, Thanos P and Panayotis j. Tsakonas (2003), “Greek Turkish Relations In The Post-Cold War Era”, (Ed.: C. Kollias ve G. G. Şenesen), *Greece and Turkey: In the 21st Century: Conflict and Cooperation*, ss. 9-37, Nova Press, New York.
- The Economist (1999), *The Ocalan Crisis*, Issue 8107, Feb 18, <http://www.economist.com/node/186922> 11.10.2010.
- Erdurmaz, Serdar (2010), “Yunanistan ve Türkiye: Silahlanma Yarışının Neresindedir?”, *Türksam (Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi)* <http://www.turksam.org/tr/makale-detay/404-yunanistan-ve-turkiye-silahlanma-yarisinda-nerededir> 11.10.2010.
- Grigoriadis, Ioannis N. (2003), *The Changing Role of the EU Factor in Greek-Turkish Relations, London School of Economics And Political Science Hellenic Observatory 1st PHD Symposium On Modern Greece*, http://www.lse.ac.uk/collections/hellenicObservatory/pdf/1st_Symposium/GrigoriadisIoannis.pdf, 19.06.2010.
- Hellenic Republic Embassy Of Greece (2005), *The Course of Greece in the European Union*,<http://www.greekembassy.org/embassy/content/en/Article.aspx?office=1&folder=39&article=50> 15.02.2011.
- Heraclides, Aleksis (2002), “Yunan-Türk Yumuşaması (1999-...): Bir İlk İnceleme”, (Der.: B. D. Coşkun), *Türkiye-Yunanistan Eski Sorunlar, Yeni Arayışlar*, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Balkan Araştırmaları Dizisi No:7, Ankara.
- Huggler, Justin (1999), “Greece Fed Weapons to Kurd Rebels”, *The Independent*, 23 February.

- Karlık, Rıdvan (1999), *Türkiye Ekonomisi*, (6.Baskı),Beta Yayınları, İstanbul.
- Kirbaki, Yorgo (2011), *Yunanistan'ın AB öyküsü*, 15 Mayıs 2011.
<http://arsiv.ntv.com.tr/news/82833.asp> 10.12.2012
- Kirişçi, Kemal ve Ali Çarkoğlu (2004), “Sivil Toplum, Kamuoyu ve Dış Politika: Türk-Yunan İlişkileri”, (Der.: U.T. Belge), *Geleceğin Sesi: Türk-Yunan Yurttaş Diyalogu*, Yayın No:61, I. Baskı, Nisan, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Kotsiaros, Athanasios C. (2009), “Yunanistan, AB ülkelerinden Türkiye'nin Üyeliğine Bakış”, (Haz.: S. Akşit, Ö. Şenyuva ve Ç. Üstün), *Avrupa Çalışmaları Merkezi; Ortadoğu Teknik Üniversitesi Yayını*, www.ces.metu.edu.tr/docs/turkey_watch_tr.pdf 10.12.2010.
- Oran, Baskın (2001), *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt II (1980-2001)*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Sönmezoğlu, Faruk and S. Gülden Ayman (2003), “The Roots of Conflict and the Dynamics of Change in Turkish-Greek Relations”, (Ed.: C. Kollias ve G. G. Şenesen), *Greece and Turkey: In the 21st Century: Conflict and Cooperation*, 38-47, Nova Press, New York.
- Uslu, Nasuh (2004), “Kıbrıs Sorunu”, (Ed.: İ. Bal), *21.Yüzyılda Türk Dış Politikası*, II. Baskı, Ocak, Nobel Yayınları, Ankara.
- Ünay, Bora (2008), “Türk-Yunan İlişkilerinde Temel Sorunlar ve 1999 Sonrası Yumuşama Dönemi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Βερέμης, Θάνος (2003), *Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων: 1453-2003*, Αθήνα: (Γ'έκδοση) Σιδέρης.. (Veremis, Tanos, (2003), *History of Greek-Turkish Relations 1453-2003*, Atina, Sideris)
- Κύρτσος, Γιώργος (2009), *Το τέλος των ψευδαισθήσεων*, City Press, <http://www.citypress.gr/index.html?action=article&article=68304> 12.06.2010